

Locatie nieuwe parkbruggen

Overige bruggen

Er zijn meer nieuwe bruggen nodig om de toegankelijkheid van het Singelpark te verbeteren en nieuwe routes mogelijk te maken. Hoe meer bruggen kunnen worden toegevoegd, hoe beter. De nieuwe bruggen zijn sober en doelmatig, in aanleg en onderhoud.

In het Singelpark hebben de bruggen een soort poortfunctie: ze markeren de overgang van twee plekken. Om de bruggen herkenbaar te maken moet de leuning op maat worden ontworpen. Alle nieuw toegevoegde bruggen kunnen in één hand ontworpen: zo kunnen het herkenbare elementen van het Singelpark worden, in een stad waar bijna elke brug anders is. Verschillen in de bruggen zullen vanzelf ontstaan doordat elke nieuwe brug een andere lengte en breedte heeft, op een andere manier aanlandt en een andere belasting aan moet kunnen.

Ontwerpregels

- nieuwe bruggen zijn sober en doelmatig, in aanleg en onderhoud

- om van de bruggen herkenbare overgangen te maken, worden leuning op maat ontworpen, in één familie

Gebod: 1, 2, 3, 9, 10

Duurzaam brugdek met op maat ontworpen leuning

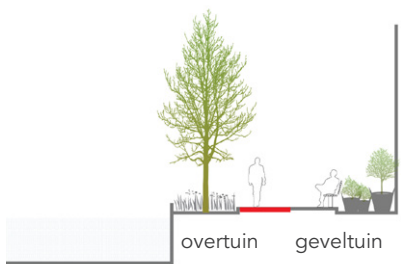

Licht brugdek met op maat ontworpen leuning

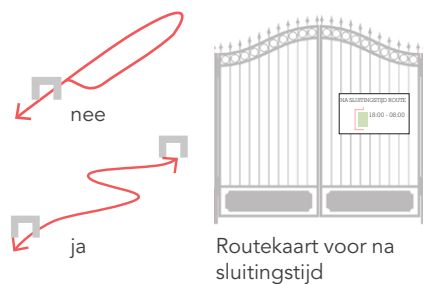

Zwaardere brug met op maat ontworpen leuning

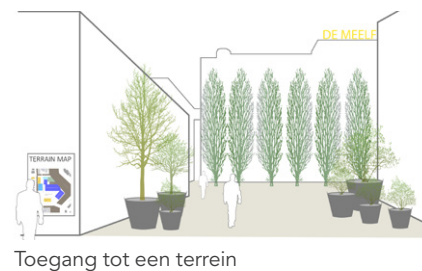
Openbare straten (15%): overtuin of pergola aan waterkant met een pad tussen de twee groene ruimtes

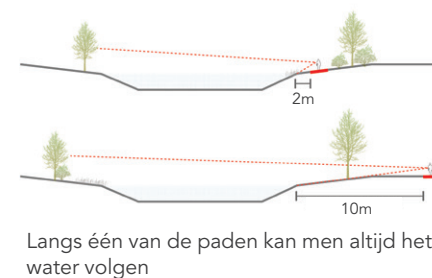
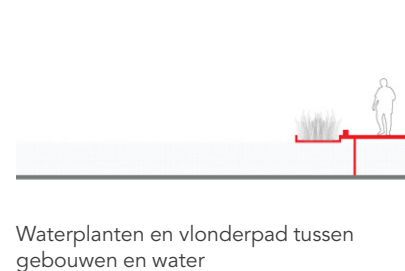
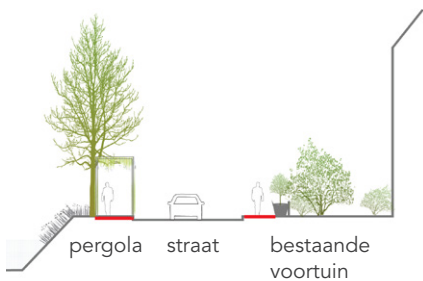
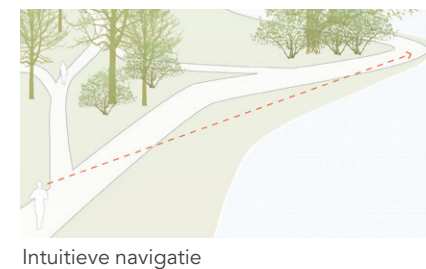
Afgesloten tuinen (25%): routekaart voor na sluitingstijd en waar mogelijk meerdere uitgangen en een pad aan het water

Verharde terreinen (20%): plattegrond en terreinnaam bij entree, bomen waar mogelijk

Openbaar park (40%): paden zonder scherpe bochten, intuïtieve navigatie, gevoel van water

Straten en verharde terreinen

Straten

Ongeveer 15% van de ruimte aan de binnenkant van de singels wordt ingenomen door straten. Om van deze straten herkenbare parkstraten te maken, wordt er naar gestreefd asfalt te vervangen door klinkers van het binnenstad-mengsel. Bij herinrichting moet de ruimte voor voetgangers zo groot mogelijk worden gemaakt.

Waar mogelijk moet ruimte worden gereserveerd voor geveltuinen of overtuinen. Voor de gevels zonder tuinen kan ruimte worden gereserveerd voor bewoners om de stoep informeel in te richten met potplanten. Een andere mogelijkheid is om groenstroken in het straatprofiel te integreren die eenvoudig worden beplant, maar door bewoners geadopteerd kunnen worden om er meer bijzondere beplanting neer te zetten.

Verharde terreinen

Er zijn drie terreinen in het Singelpark: rond de Universiteit, de Lichtfabriek en de Meelfabriek. Alle drie de terreinen hebben een sterke eigen

identiteit, die met de materialisering van de vloer kan worden versterkt. Er wordt gestreefd naar één doorlopende verharding van gevel tot gevel, zonder verdere indeling in rijbanen. Het materiaal kan per terrein verschillen. Verlichting wordt zoveel mogelijk bevestigd aan de gebouwen, zodat de vloer zo leeg mogelijk blijft.

Ter oriëntatie wordt bij elke entree een plattegrond getoond, met daarop de naam van het terrein, de doorgaande routes en de functies van de gebouwen. De terreinen zijn 24 uur per dag toegankelijk.

De terreinen zijn op dit moment te weinig op het water gericht. Om ook het water toegankelijk en beleefbaar te maken, moet worden onderzocht of het mogelijk is om tussen de gebouwen en het water een (vlonder)pad aan te leggen. Bij herinrichting moet de openbare ruimte aan het water een belangrijkere plaats innemen.

Ontwerpregels

- alle parkstraten krijgen een klinkerbestrating, met maximale voetgangersruimte
- smalle ruimtes kunnen door bewoners worden ingericht met geveltuinen en potplanten. Als er veel ruimte is, kunnen hiervoor groenstroken worden aangelegd
- verharde terreinen krijgen één doorlopende bestrating, die kan verschillen per terrein
- de terreinen zijn altijd openbaar toegankelijk en bij de entrees wordt een plattegrond getoond
- de openbare ruimte van de terreinen moet meer op het water worden gericht, met waar mogelijk een pad langs het water

Gebod: 1, 2, 3, 4, 6, 9, 10

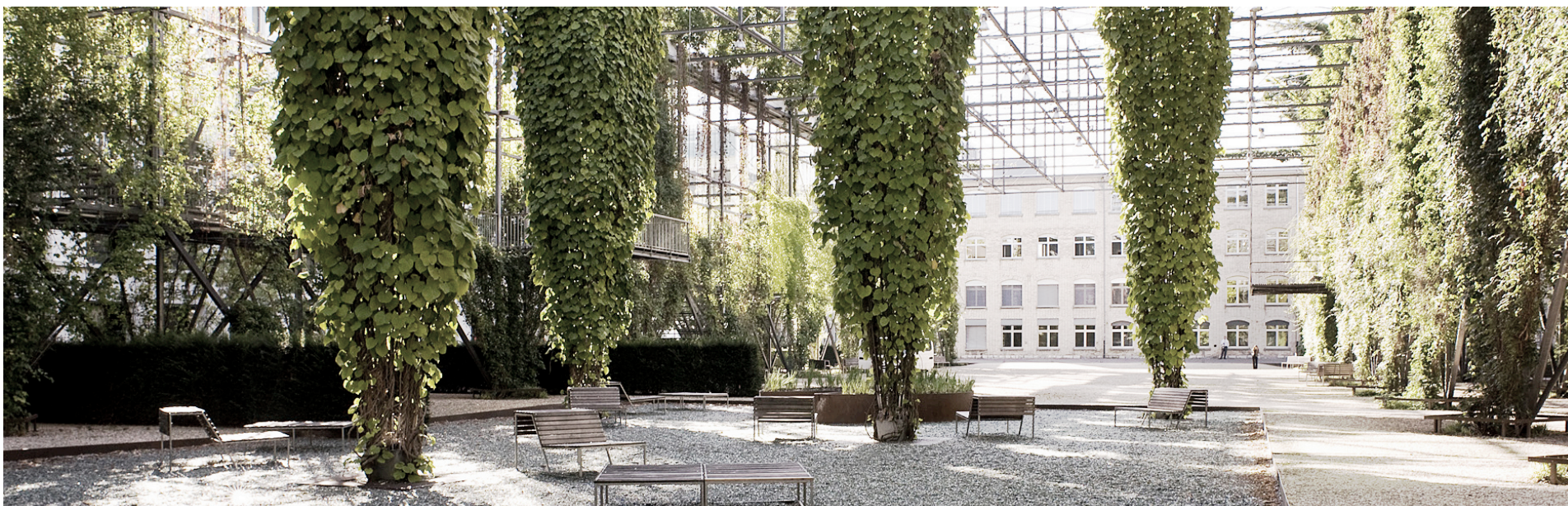
Parkgevoel in een straat

Plattegrond bij de entree van een terrein

Bomen in bakken voegen levendigheid toe

Op terreinen is altijd ruimte voor pergola's of andere leiconstructies

In woonstraten zorgen bloempotten en geveltuinen voor een park sfeer

Gevarieerde beplanting in de parkstraten

Beplanting van straten en verharde terreinen

Overal planten

De straten en terreinen van het Singelpark dienen een parkachtige uitstraling te hebben: het Singelpark loopt door tot aan de gevel. In principe leent elk verhard oppervlak zich voor beplanting. Het kan in halfverharding, op gevels, muren, daken, over pergola's, in potten, bakken en gaten tussen bestrating. Meer is beter: hoe meer beplanting, hoe krachtiger de parksfeer.

Straten

Om in alle straten van het Singelpark zeker te zijn van een parkuitstraling, moet de ruimte voor voetgangers en groen worden vergroot. Dit kan door waar mogelijk straatprofielen te versmallen, boomgaten te vergroten en waar mogelijk en wenselijk parkeerstroken herin te richten of parkeerplekken te verplaatsen. De nieuwe groenstroken die ontstaan worden de gemeente op basisniveau ingericht en aan bewoners kan de mogelijkheid worden gegeven dit verder te verrijken.

Overal waar de ondergrond en het verkeer het

toelaat, moeten nieuwe bomen worden geplant. Dit hoeven niet meteen hele rijen te zijn; juist één of meerdere solitaire bomen dragen bij aan de parksfeer.

Bewoners moeten worden gestimuleerd om eigen straat- en geveltuinen te maken, of potten met planten naast de voordeur te plaatsen. Dit gebeurt al op veel plekken in de binnenstad en levert romantische straatbeelden op.

Verharde terreinen

Op een aantal verharde terreinen die in transitie zijn, zoals het universiteitsterrein en het terrein van de Meelfabriek, kunnen groenvoorzieningen zoals pergola's of andere leiconstructies worden geïntegreerd in de verbouwing. Daarnaast kunnen groepen verplaatsbare boombakken worden ingezet om de ruimte duidelijk anders te maken dan de parkstraten. De bakken bieden een kans voor niet-winterharde bomen in het Singelpark, die tijdens de koude maanden in lichte binnenruimtes moeten worden gezet, waar mogelijk op de terreinen zelf.

Ontwerpregels

- overal in het Singelpark moet plek worden gemaakt voor meer beplanting
- in straten moet verhard oppervlak worden geminimaliseerd en bewoners gestimuleerd worden om eigen straat- en geveltuinen te maken
- waar ondergrond en verkeer het toelaten moeten nieuwe solitaire bomen worden geplant
- op verharde terreinen kan worden gewerkt met groene constructies zoals pergola's en boombakken

Gebod: 1, 4, 6, 8

Planten tussen de bestrating

Planten in potten zijn een makkelijke manier om groene sfeer toe te voegen aan een harde stedelijke ruimte

Klimplanten aan de gevel

Voorbeeld van een goed gedefinieerde stedelijke ruimte: door het gebruik van een haag en bomen wordt de ruimte begrensd. Ook is er een herkenbare ontmoetingsplek in het midden en banken aan de rand van de ruimte.

Gebouwde ontmoetingsplek met een aantal zitplaatsen en mogelijk een café

Parktuinen

Nieuwe en bestaande tuinen

Alle nieuwe bijzondere programmaonderdelen, zoals bezienswaardigheden en speciale attracties, worden ondergebracht in een tuin. Een tuin is een helder gedefinieerde groene ruimte met een hoger onderhoudsniveau, waarbinnen altijd een combinatie te vinden is van parkprogramma, beplanting en een ontmoetingsplek. Tuinen kunnen in alle vormen en maten voorkomen: langgerekte smalle tuinen, ronde of vierkante tuinen, groot of klein.

Bestaande parkelementen kunnen ook een centraal element worden in een tuin, zoals een molentuin of een volièretuin. Uiteindelijk moeten de bestaande en nieuwe tuinen samen zo dicht op elkaar liggen, dat het mogelijk is om een aantrekkelijke route van tuin tot tuin te lopen.

Bestaande omheinde tuinen zoals de Hortus moeten beter toegankelijk worden gemaakt. Een tuin is bij voorkeur vanuit minstens twee richtingen toegankelijk, zodat de tuin onderdeel van een route kan vormen. Bij beperkt

toegankelijke tuinen moet een alternatieve route rond de tuin worden aangeboden. De gebruikswaarde kan worden verbeterd door bijvoorbeeld verplaatsbare stoelen toe te voegen.

Gevarieerde invulling

De invulling van de specifieke tuinen is flexibel. Bewoners kunnen met een voorstel voor de inrichting van een tuin komen. Het is daarbij belangrijk dat het voorstel de identiteit van de zeven singelgebieden versterkt (zie laatste hoofdstuk) en dat het voorstel bijdraagt aan de botanische rijkdom van het Singelpark. Dit wordt getoetst. Iedereen wordt uitgedaagd om met een uniek beplantingsconcept te komen. Tuinen kunnen worden geadopteerd door bewoners, instellingen of bedrijven. Voorstel, financiering, aanleg en onderhoud gebeurt door hen zelf in afstemming met de gemeente. In de tuinen kan ook lichte of tijdelijke bebouwing staan: kleine paviljoens, lichte dakconstructies of mooi ontworpen kassen kunnen dienen als onderdak, uitspanning, tentoonstellingsruimte, opslag van potplanten, tuingereedschap of speelgoed.

Ontwerpregels

- nieuwe bijzonder programma wordt ondergebracht in een tuin, met herkenbare beplanting en een ontmoetingsplek
- bestaande parkelementen kunnen ook worden geïntegreerd in een tuin
- toegankelijkheid en gebruik van bestaande tuinen moeten worden geoptimaliseerd. Waar mogelijk moet een alternatieve route worden aangeboden. Nieuwe tuinen zijn vanuit minstens twee richtingen toegankelijk
- de invulling van de tuinen is flexibel, maar moet altijd een onderscheidend beplantingsconcept hebben en aansluiten op het singelgebied waarin het is gelegen. Tuinen kunnen worden geadopteerd door bewoners, bedrijven of instellingen
- lichte of tijdelijke bebouwing is toegestaan

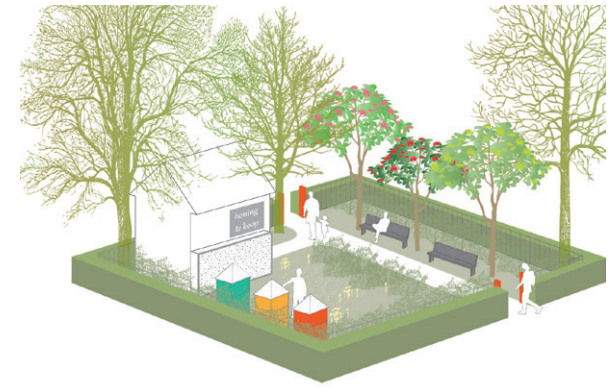
Gebod: 1, 4, 6, 7, 8, 10

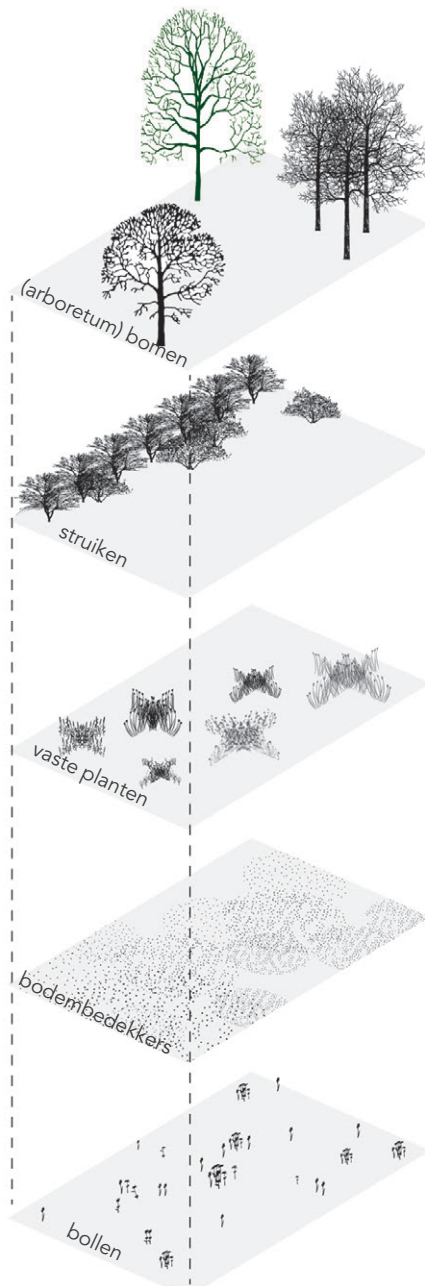
Parktuin met haag labrynt

Parktuin voor groentes of eenjarige bloemen

Ingrediënten parktuin: omheining, meerdere toegangen, speciaal programma, zitplekken en bijzondere beplanting

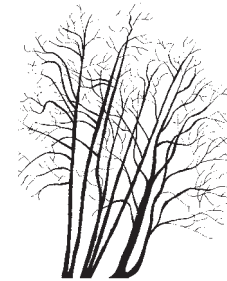
Lagen van beplanting

Informeel boomgroepen

Solitaire bomen

Meerstammigen

Karaktervolle bomen

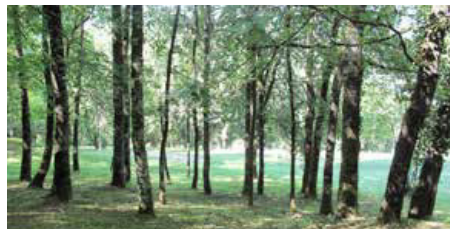

Landmark bomen

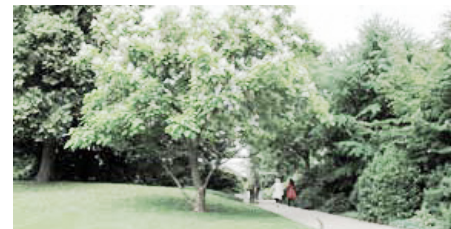

Weide

Weide kort gemaaid

Bosjes van dicht op elkaar geplaatste bomen

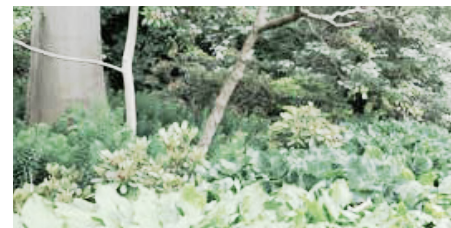
Contrast solitaire bomen met dichte beplanting

Bodembedekkers

Seizoensgebonden accenten

Winterharde vaste planten met contrasterende structuren

Gevarieerde bollen

Impressie van de mogelijke variatie aan beplanting

Beplanting van parkruimtes

Samenhang

Elke parkruimte heeft een duidelijk beplantingsconcept nodig. Het profiel van het singelgebied (zie laatste hoofdstuk) waar de parkruimte onderdeel van uitmaakt vormt hiervoor een belangrijk uitgangspunt. Bestaande beplanting speelt in veel gevallen een belangrijke rol: zo is het beplantingsconcept van het Plantsoen al zo dwingend dat er alleen sprake kan zijn van aanpassing en verrijking.

Diversiteit in schaal

Om de beleving van het totale Singelpark te verbeteren, moet met beplanting meer variatie in schaal, vorm en mate van beslotenheid van de ruimtes worden gecreëerd. Met struiken en bomen kunnen kleinere ruimtes worden gemaakt en soms kan door een aantal bomen te rooien ineens een lange zichtlijn worden blootgelegd. Per park moeten de mogelijkheden worden verkend.

Diversiteit in beplanting

De toegevoegde beplanting moet gevarieerd en

karaktervol zijn: denk aan meerstammige of bijzonder gevormde bomen, contrasterende bladvormen, schors en seizoensgebonden kwaliteiten. Er wordt gestreefd naar een menging van inheemse en uitheemse soorten, zodat de diversiteit in verschijningsvorm maximaal is zonder dat de ecologie uit het oog wordt verloren. De soortkeuze en het type onderhoud wordt idealiter bepaald door samenspraak tussen bewoners, gemeente en (op de zijlijn) de botanisch curator. Het onderhoud wordt verder toegelicht in het hoofdstuk 'Participatief Onderhoud'.

Om een gevarieerd parkbeeld neer te zetten, wordt de beplanting opgebouwd uit vijf lagen: bomen, struiken, vaste planten en bodembedekkers en bloembollen. Het is van belang om elk van deze lagen op een eigen manier te organiseren en zijn eigen logica mee te geven, zodat er een gevarieerd en dynamisch beeld ontstaat. Er worden ook bijzondere collecties bomen en planten aangelegd, die opgaan in het totale beplantingsbeeld.

Ontwerpregels

- elke parkruimte krijgt een beplantingsconcept dat voortbouwt op de bestaande kwaliteiten en aansluit op de singelzone waar het onderdeel van uitmaakt
- beplanting wordt ingezet om meer variatie in grootte, vorm en beslotenheid van de ruimtes te maken (zie blz. 52)
- er komt maximale diversiteit in de beplanting, zowel qua herkomst (inheems en uitheems) als qua verschijningsvorm (blad, schors, bloei)
- beplanting bestaat uit vijf lagen (bomen, struiken, planten, bodembedekkers en bollen), die elk een eigen logica volgen, zodat er een dynamisch beplantingsbeeld ontstaat

Gebod: 1, 4, 7

Biodiverse beplanting

Sfeervolle parkruimtes

Gevarieerde beplanting

Winterharde arboretumbomen

Niet-winterharde arboretumbomen worden buiten gezet in de zomer

Groepen arboretumbomen gecombineerd met bijzondere bollen

Solitaire bomen gecombineerd met bijzondere bodembedekkers

Focus de aankoop op uitbreiding van bestaande collecties

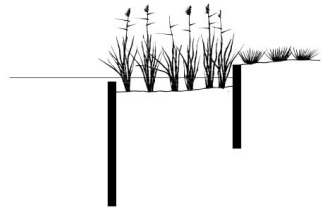
Publiceer informatie om het ontdekken aan te moedigen

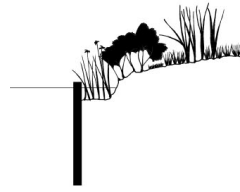
Documenteer en publiceer de historie van elk exemplaar

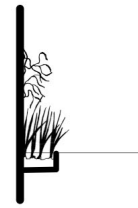
Bijzondere bodembedekkers

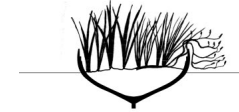
Oever beplant met riet en grassen

Oever beplant met vaste planten met groot blad

Waterplanten

Drijvende planten

Gelaagde randen

Zachte randen

Harde randen

Waterplanten

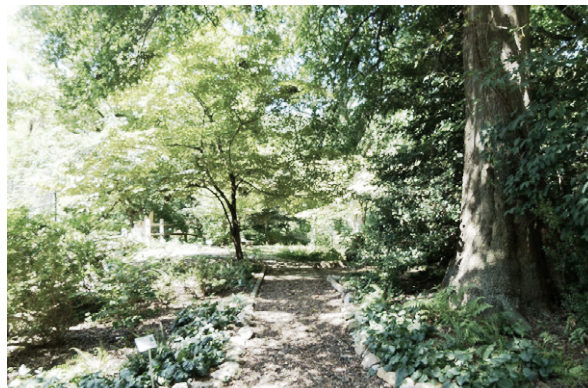
Bijzondere collecties

Botanische collecties in een natuurlijke omgeving

In het hele Singelpark wordt een botanische collectie opgebouwd: een tentoonstelling van bijzondere, geclassificeerde bomen en planten. Veel exotische soorten zullen weinig bijdragen aan het inheemse ecosysteem. Wel kunnen ze ruimtelijk worden geïntegreerd in één natuurlijke parkvegetatie. Inheems en uitheems gaan dus samen één geheel vormen.

Arboretum

Er komt een collectie van bomen met wetenschappelijk belang, die onderdeel uitmaakt van een route. Bestaande bomen die bijzonder genoeg zijn, kunnen worden opgenomen in de collectie. Daarnaast worden nieuwe bomen geplant, solitair of in groepen. Elders in de binnenstad kunnen ook bomen worden toegevoegd aan het arboretum als voorbode van het Singelpark. De route wordt niet fysiek gemarkeerd, maar wel op kaart en internet. De onderlinge afstand tussen de bomen is bij voorkeur niet meer dan 200 meter. Om te bepalen welke bomen in aanmerking komen voor

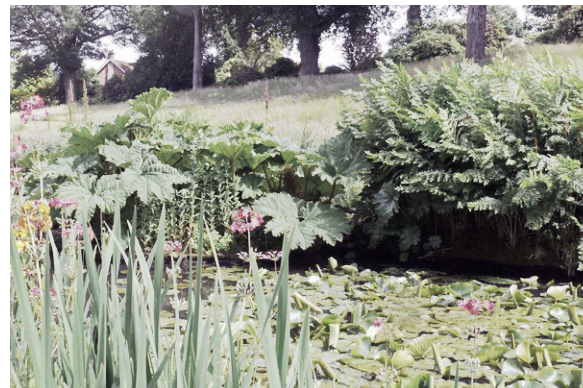

Exotische bomen met bodembedekkers

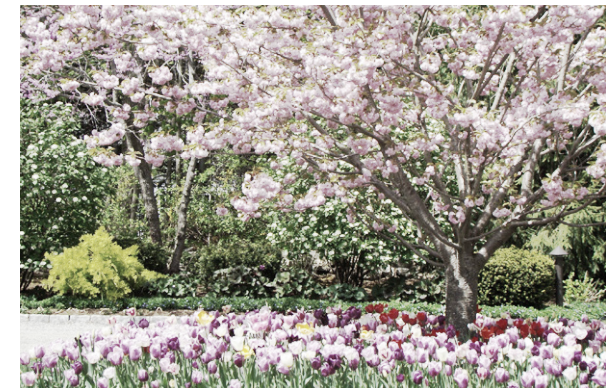
het arboretum, moet een botanisch curator worden aangesteld. Deze kan de aanschaf, plant, het onderhoud en de ontsluiting van de informatie begeleiden, die door gemeente of vrijwilligers wordt uitgevoerd. De arboretumbomen worden gemarkeerd met een informatiebordje, met een verwijzing naar verdere informatie online. Rondom de boom kunnen bijzondere bloembollen worden geplant.

Oeverplantencollectie

Langs de singeloevers kan een collectie bijzondere oeverplanten worden aangelegd, naast de gewone oevervegetatie. De dynamische ontwikkeling van de oeverplanten zal zorgvuldig moeten worden gemonitord. Selectie en beheer van de oeverplanten valt onder de verantwoordelijkheid van de botanisch curator. De verschillende condities in de singel moeten worden ingezet voor een zo groot mogelijke variatie aan planten. De echotuinen en bolwerken vormen de ideale locaties, maar niet de enige. De planten krijgen geen markering en zijn dus voor de leek niet meteen te herkennen.

Oeverplanten

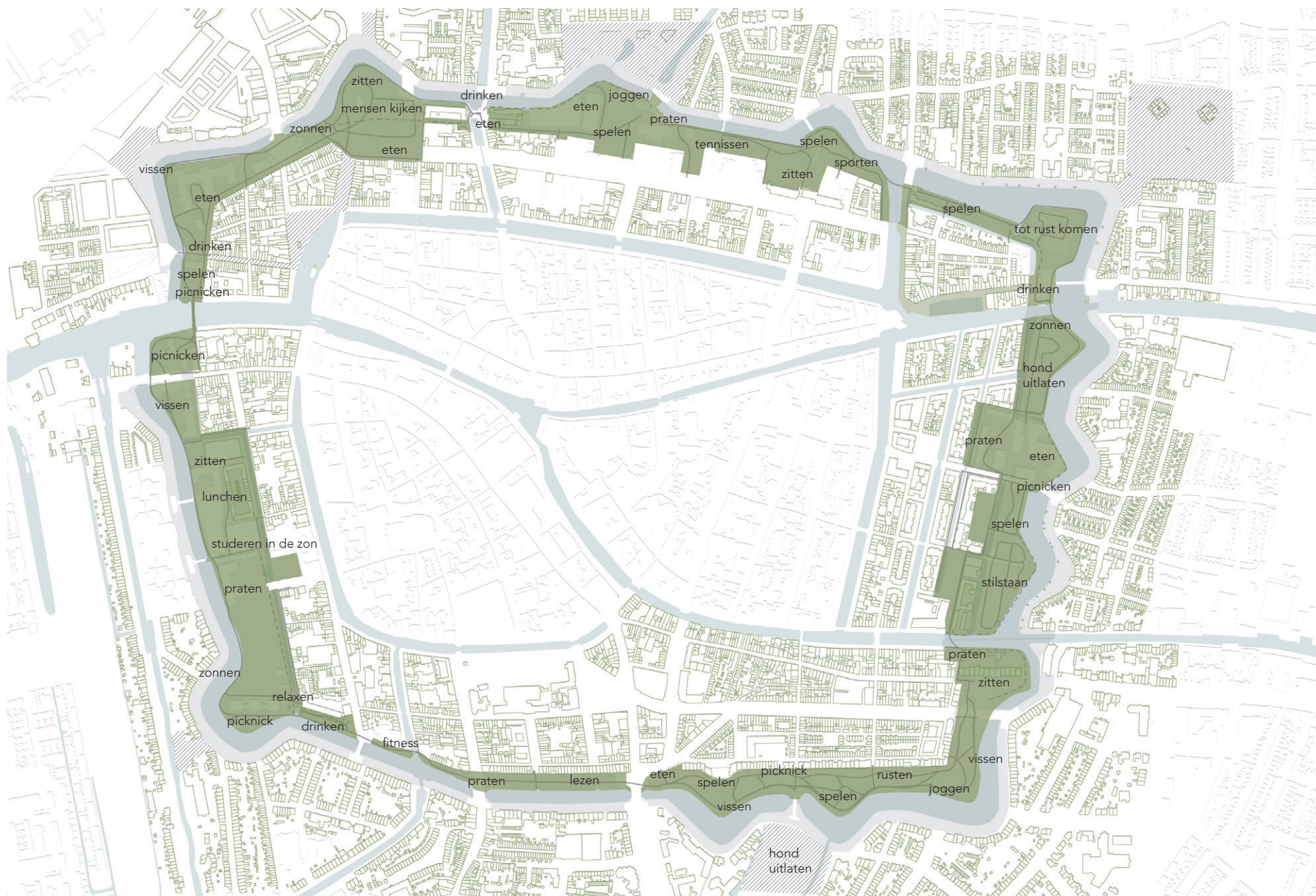

Arboretumbomen met bollen

Ontwerpregels

- in het Singelpark worden bijzondere, deels exotische collecties bomen en planten geïntegreerd in de beplanting
- het arboretum bestaat uit zowel bestaande als nieuwe bomen en is georganiseerd langs een route
- voor de organisatie van het arboretum wordt een botanisch curator aangesteld.
- de arboretumbomen worden voorzien van een informatiebordje, meer informatie is elders beschikbaar
- oeverplanten komen overal voor, maar op bijzondere plekken wordt een collectie oeverplanten aangelegd, eveneens onder leiding van de botanisch curator. Deze worden niet voorzien van naambordje

Gebod: 1, 3, 4, 5, 6

Dagelijks parkgebruik wordt in het hele park gefaciliteerd

Dagelijks parkgebruik

Voor de opwaardering van de openbare ruimte is het belangrijk om niet alleen de bijzondere elementen toe te voegen, maar ook een goed niveau van basisvoorzieningen te realiseren. Als de basis geregeld is, kunnen mensen de meer bijzondere onderdelen beter waarderen. Voor bewoners rond het Singelpark is dit hun enige park. Zij hebben behoeftes waar rekening mee moet worden gehouden: de ruimten moeten schoon zijn, overzichtelijk en veilig zijn. Er moeten mogelijkheden zijn voor wandelen, hardlopen, spelen, ontspannen en samenkomen voor mensen van alle leeftijden: kinderen, tieners, volwassenen en bejaarden.

Op dit moment missen er basisvoorzieningen en is de kwaliteit van veel meubilair niet hoog genoeg. Nieuwe en verbeterde elementen moeten helpen om de toon te zetten. Elementen moeten meer aangepast worden aan de specifieke ruimte: een speelruimte in een romantisch park moet er anders uitzien dan een speelruimte bij de Meelfabriek. Dat betekent dat er niet één standaard is.

Zitplek met uitzicht

Banken

Banken moeten gelijk verspreid zijn over het park. Nu is er te weinig zitgelegenheid in drie gebieden: rond de Lammermarkt en de Marepoortkade, in het Bleekerpark en Ankerpark en langs de Jan van Houtkade. Banken moeten worden gericht op de meest interessante plek, het water of een mooi uitzicht. Het type bank mag per gebied verschillen. Bij paviljoens en in omheinde tuinen kunnen verplaatsbare stoelen en banken worden gebruikt.

Open weides

Er moet worden gezorgd voor open weides met zonnige grasvelden (op z'n minst één per singelgebied) om te kunnen zonnebaden, picknicken en spelen. De grootte kan variëren, maar het grasveld moet worden gemaaid en zo droog mogelijk zijn. Bomen moeten zo min mogelijk schaduw werpen op deze gebieden, vooral tussen het middaguur en zonsondergang.

Verplaatsbare stoelen

Speelvoorzieningen

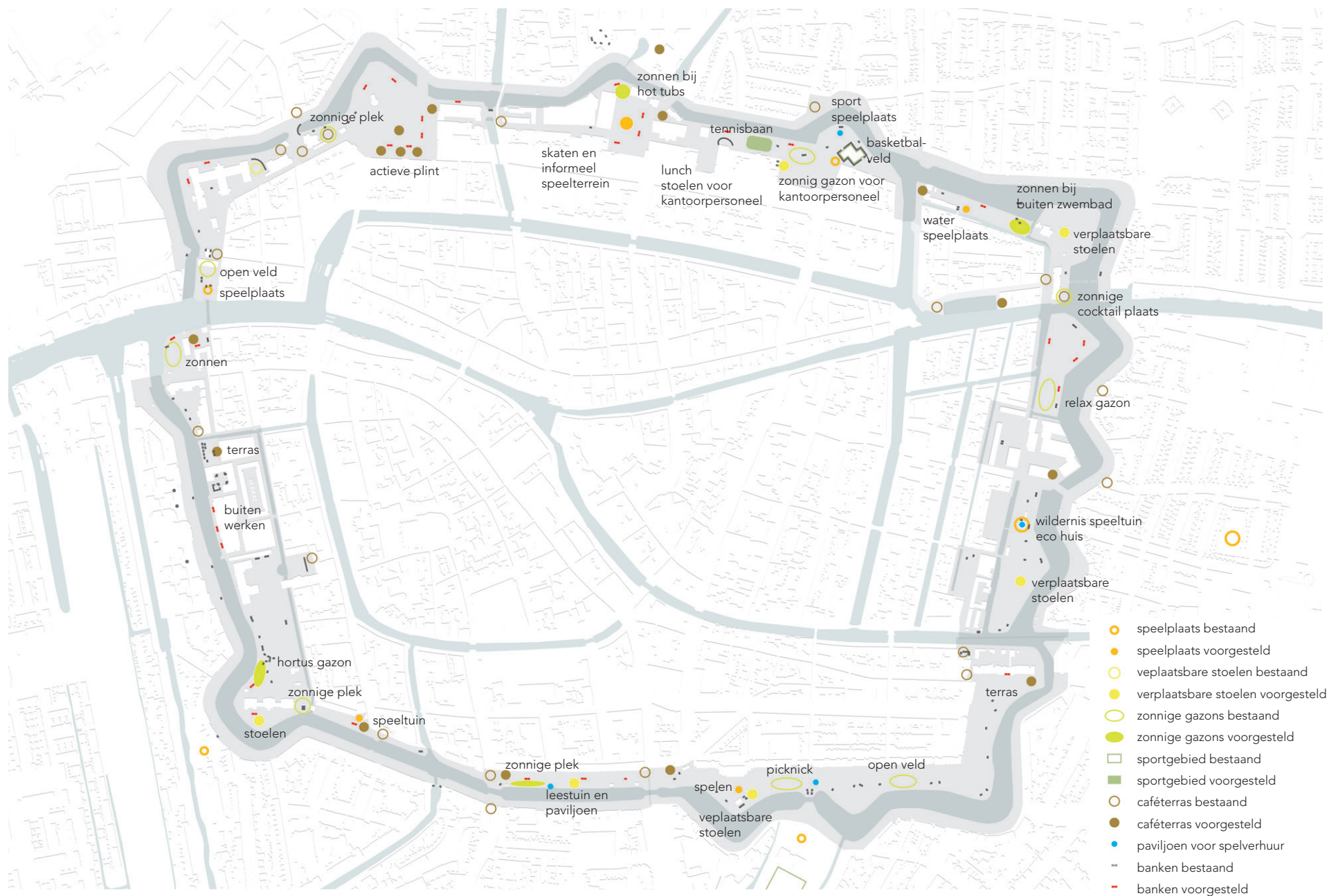
In elk singelgebied moet minstens één speelplek of speelgelegenheid voor kleinere kinderen zijn. Bij voorkeur op iedere 600 meter, wat betekent dat op een viertal locaties moet worden overwogen een speelplek toe te voegen. De invulling kan samen met de buurt worden bepaald.

Verhuurpaviljoens

Op een aantal locaties kunnen paviljoens worden geplaatst, waar men stoelen, kinderspeelgoed, sportartikelen kan huren en eventueel snacks en drinken kan kopen. De beste plekken voor deze paviljoens zijn bij de voetgangersbruggen in het midden van de parkruimtes. Er zijn tenminste drie plekken waar een paviljoen een katalysator van het parkgebruik kan worden: in het Huigpark (speelgoed en speeltoestellen verhuur voor kinderen); in het Plantsoen (historische houten spellen of schaakborden en klapstoeltjes zoals in het Londense Hyde Park) en aan de Jan van Houtkade (ruilen van boeken).

Open weide voor spel

Functies voor dagelijks gebruik, bestaand en (mogelijk) nieuw

Routes

Joggingsrondjes, wellicht met tijdmarkers, kunnen worden aangelegd voor gebruik op ieder moment van de dag. Hiervoor is het van belang om aan de binnenzijde tenminste één onafgebroken rondje Singelpark te maken, dat wordt voorzien van verlichting.

Op een enkel gebied na is het Singelpark toegankelijk voor honden, mits aangelijnd.

Ontwerpregels

- in het hele Singelpark moet worden voorzien in een basisuitrusting van o.a. paden, banken, weides en speelplekken voor alledaags gebruik

- de stijl van het meubilair kan worden aangepast aan de stijl van de parkruimte waar het in staat

- banken moeten toegevoegd worden waar er nu te weinig zijn. In omheinde terreinen kunnen verplaatsbare stoelen worden gebruikt.

- elk singelgebied heeft een eigen gazon, gelegen op de middagzon, geschikt voor spelen en zonnen

- in elk singelgebied moet minstens één speelplek zijn die ontworpen wordt volgens de voorgeschreven sfeer van het betreffende parkgebied

- op een aantal plekken kunnen verhuurpaviljoens worden geplaatst

- voor hardlopers en wandelaars moet het mogelijk zijn aan de binnenzijde een verlicht rondje Singelpark te lopen

Gebod: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9

Verhuurpaviljoen met speelgoed

Speelplaatsen voor kleine kinderen

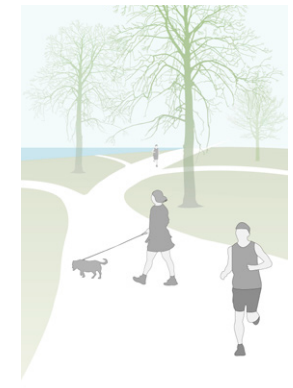
Open velden met zonnige gazons

Verplaatsbare stoelen en vaste banken

Participatief Onderhoud

Hond uitlaten en joggen

De zeven singelgebieden met sleutelsteekwoorden die ter inspiratie het toekomstige karakter beschrijven

Bijzonder parkgebruik

Bijzonder programma

Bovenop de basisvoorzieningen die in het hele park te vinden zijn en er voor iedereen zijn, is er bijzonder programma dat groepen aantrekt met specifieke interesses: een beeldentuin voor cultuurliefhebbers, een tennisbaan voor sporters, een arboretum voor boomliefhebbers, of een biertuin voor studenten. Het programma kan permanent of tijdelijk zijn en variëren van evenementenweide tot kunstinstallatie tot pluktuin. Deze parkonderdelen kunnen ontwikkeld worden door en in samenwerking met bewoners en lokale organisaties.

Zeven singelgebieden

Om nieuw parkprogramma een plek te geven is het belangrijk om het bestaande gebruik en de identiteit van elk gebied te begrijpen. Er kunnen alleen functies toegevoegd worden die het karakter en het functioneren van de deelgebieden versterken. De singels, traditioneel aangeduid als een groep van zeven, zijn de beste structurerende elementen om het bijzondere programma te ordenen. Elk singelgebied (de

singel en de omliggende parkgebieden) heeft een onderscheidende naam, een unieke geschiedenis, een min of meer samenhangende invulling en grenst aan een specifieke buurt. In het laatste hoofdstuk wordt uitgelegd hoe elk singelgebied is opgebouwd, wat de kenmerken zijn en hoe hier op kan worden aangesloten.

Elk permanent programmaonderdeel moet worden gezien als een openbare tuin, met bijpassende beplanting en een herkenbare ontmoetingsplek.

Evenementenprogramma

Het Singelpark moet een drukke agenda hebben en een grote variëteit aan evenementen bieden. Ieder soort evenement stelt zijn eigen vereisten aan de ruimte. Daarom wordt een diversiteit aan programmeerbare ruimtes geboden, van groot naar klein en van betegeld naar groen. Deze evenementen zijn een integraal onderdeel van de stadsprogrammering en moeten alleen naar het Singelpark worden gehaald als dit meerwaarde biedt. De evenementen moeten

passen bij het karakter van het singelgebied: een klassiek concert past beter bij de Zoeterwoudse singel, terwijl de start van de Singelloop het beste kan worden georganiseerd in het Huigpark. De uiteindelijke programmering is de verantwoordelijkheid van meerdere partijen.

Omdat het Singelpark een combinatie van straten, pleinen, terreinen, omheinde tuinen en openbare parken is, staat elk type ruimte zijn eigen tijdelijke activiteiten toe. Straten kunnen eens per jaar worden afgesloten om een buurtbarbecue te organiseren. Pleinen zijn geschikt voor muzikale activiteiten, van kleine concerten bij de Zijlpoort tot grote kermissen en concerten op de Lammermarkt. In een semi-openbare museumtuin kan de programmering van culturele evenementen worden versterkt.

Initiatieven van bewoners

Het is van belang dat alle functies worden ontwikkeld in nauwe samenwerking en nauwe samenspraak met de bewoners, instituten en andere relevante groepen. Bewoners moeten de

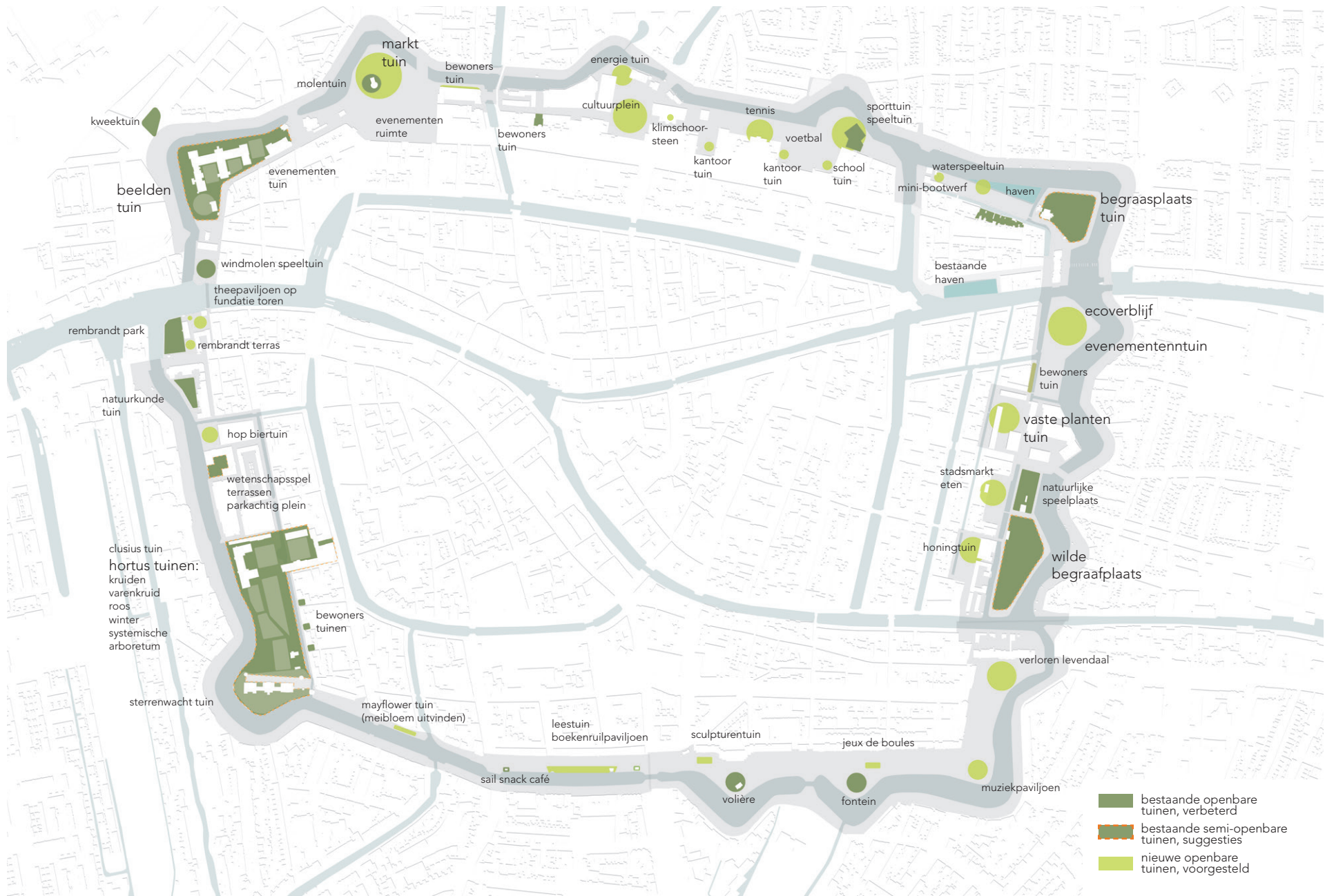
Musis Sacrum paviljoen in het Plantsoen

Skatepark

Concert in het park

Bijzonder programma: bestaand, opgewarderd en nieuw

mogelijkheid hebben om deel te nemen aan het proces van het ontwikkelen van het Singelpark. Door hen hierbij te betrekken ontstaat een gezamenlijke reflectie op wat wel en wat niet werkt in het park. Op deze manier kunnen plannen tijdig worden bijgesteld als dit nodig blijkt. Nieuwe plannen of voorstellen zullen altijd door een professioneel toetsteam getoetst worden.

Voor de programmering van de zeven singelgebieden worden ter inspiratie voorzetten gedaan die passen bij de betreffende singelsfeer en die bij het ontwerp van de gebieden verder uitgewerkt kunnen worden. Uitgangspunt is daarbij dat de genoemde inspiratiebeelden tegelijkertijd ook het maximale mogelijke programma voor het gebied zijn, om zo te garanderen dat er voldoende eenheid en ordening blijft bestaan die er voor zorgt dat het park een vanzelfsprekende identiteit behoudt.

Ontwerpregels

- bijzonder programma moet worden ontwikkeld voor specifieke doelgroepen, in samenwerking met bewoners en organisaties

- het bijzonder programma sluit aan op en versterkt het karakter van de zeven singelgebieden

- nieuw programma moet worden ingebed in een openbare tuin, met herkenbare beplanting en een ontmoetingsplek

- Het Singelpark heeft drukke evenementenplanning nodig, georganiseerd door meerdere partijen in de stad

- alle type ruimtes, van straat tot plein tot park, kunnen worden ingezet voor evenementen

- ontwikkeling van het programma dient in nauwe samenspraak met de bewoners te gebeuren

- het voorstel op pagina 66 laat zien wat de maximale dichtheid aan programma kan zijn.

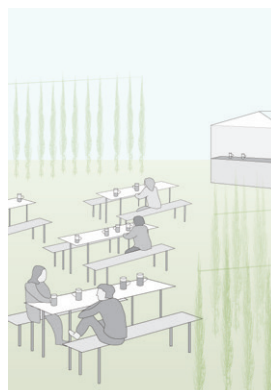
Gebod: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Hot tub

Leestuin

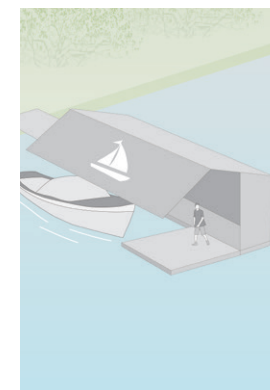
Biertuin

Evenemententerrein

Multifunctioneel sportveld

Paviljoen voor bootreparatie

Buiten de Singels: illustratief eindbeeld

Buiten de singels

Basisuitrusting, beplanting en gebruik

Aan de buitenzijde van de singels ligt een doorgaande promenade met daaraan de eerste lijn bebouwing van de omliggende woonwijken. De promenade heeft een eenvormig karakter, met bomen die in een strak ritme de weg begeleiden, zoals ook te zien is op de vele historische prenten van deze route. Juist de eenvormigheid zorgt ervoor dat de blik naar de overkant wordt gericht, waar het park in al zijn uitbundigheid wordt weerspiegeld in het water. Ook vormt de promenade een herkenbare begrenzing van de oude binnenstad.

Een royale, goed verlichte voetgangersstrook nodigt uit tot hardlopen, wandelen en slenteren. Er is overal gelegenheid om te zitten. Het profiel van de rijweg wordt zodanig aangepast en ingericht dat er voldoende plek is voor zowel het autoverkeer als voor de fietsers en de skaters. Zo wordt de rijweg aantrekkelijker voor fietsers en skaters en wordt de promenade een verbindende ring in het fietsnetwerk van de regio.

De beplanting tussen de promenade en het water is bloemrijk maar tegelijk strakker beheerd dan de overkant. Tegenover de bolwerken, in de buitenbochten van het water, verbreedt deze strook tot bijzondere tuinen en springt de botanische rijkdom van de binnenzijde over naar de buitenzijde, zodat deze ook hier even tastbaar wordt.

De woonboten en sloepen die liggen aangemeerd aan deze kant van het water horen bij het stadsbeeld. Wel wordt dankzij een reorganisatie van de aanlegsteigers het vrije zicht op het water en de overkant gewaarborgd, en blijft de oever altijd openbaar.

Singelpad aan de buitenzijde als promenade (1669)

Nieuwe aanlegsteiger voor de watertaxi

Parksfeer door bomen die in halfverharding staan

Singelpad aan de buitenzijde als promenade (1900)

Ligplaats voor woonboten, met tussendoor zicht op water

De straat als onderdeel van de promenade

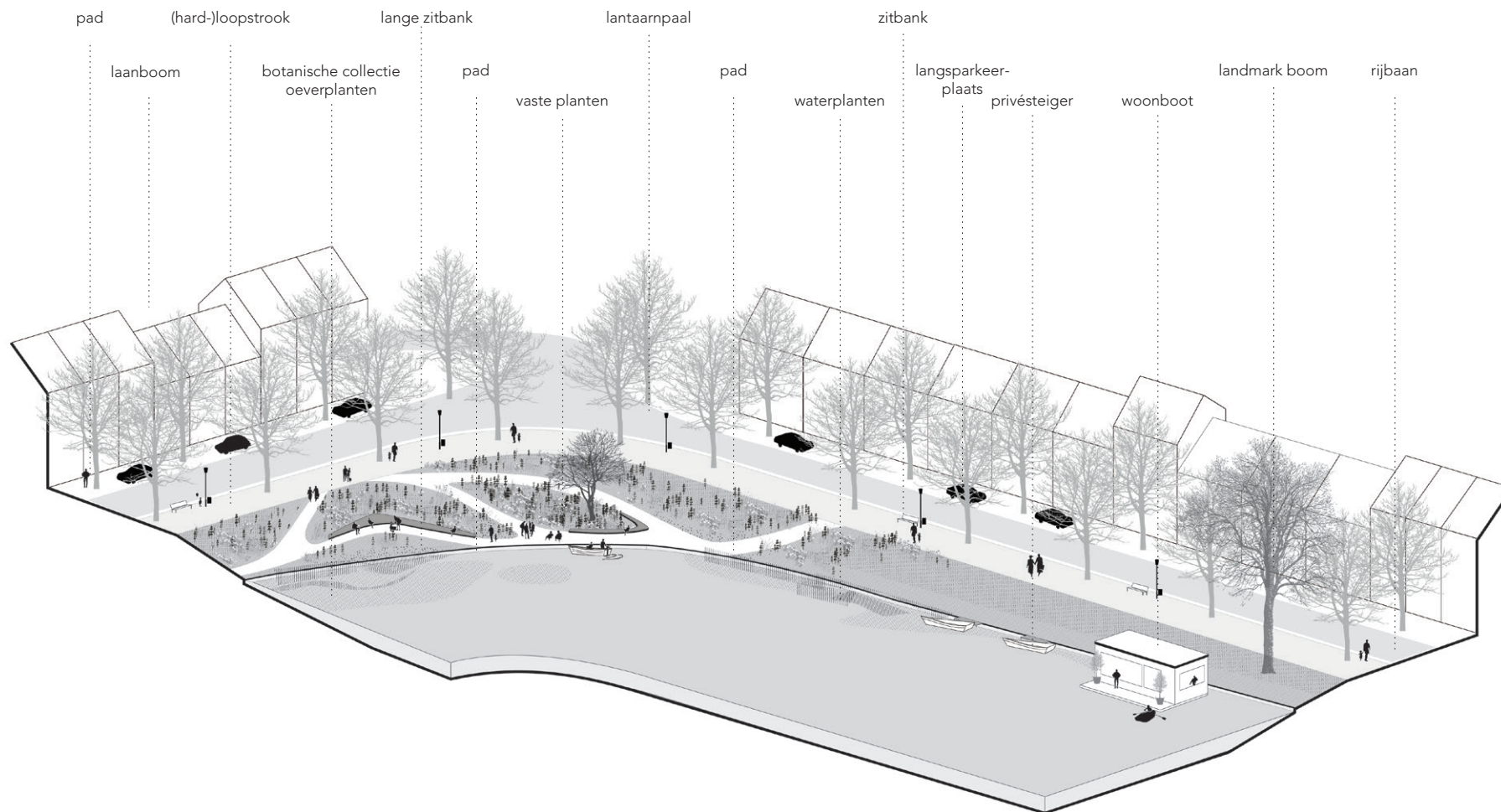
Bomenrij langs de Singel (1900)

Privésteigers op regelmatige afstand van elkaar en zitplaatsen rond mooie oude bomen

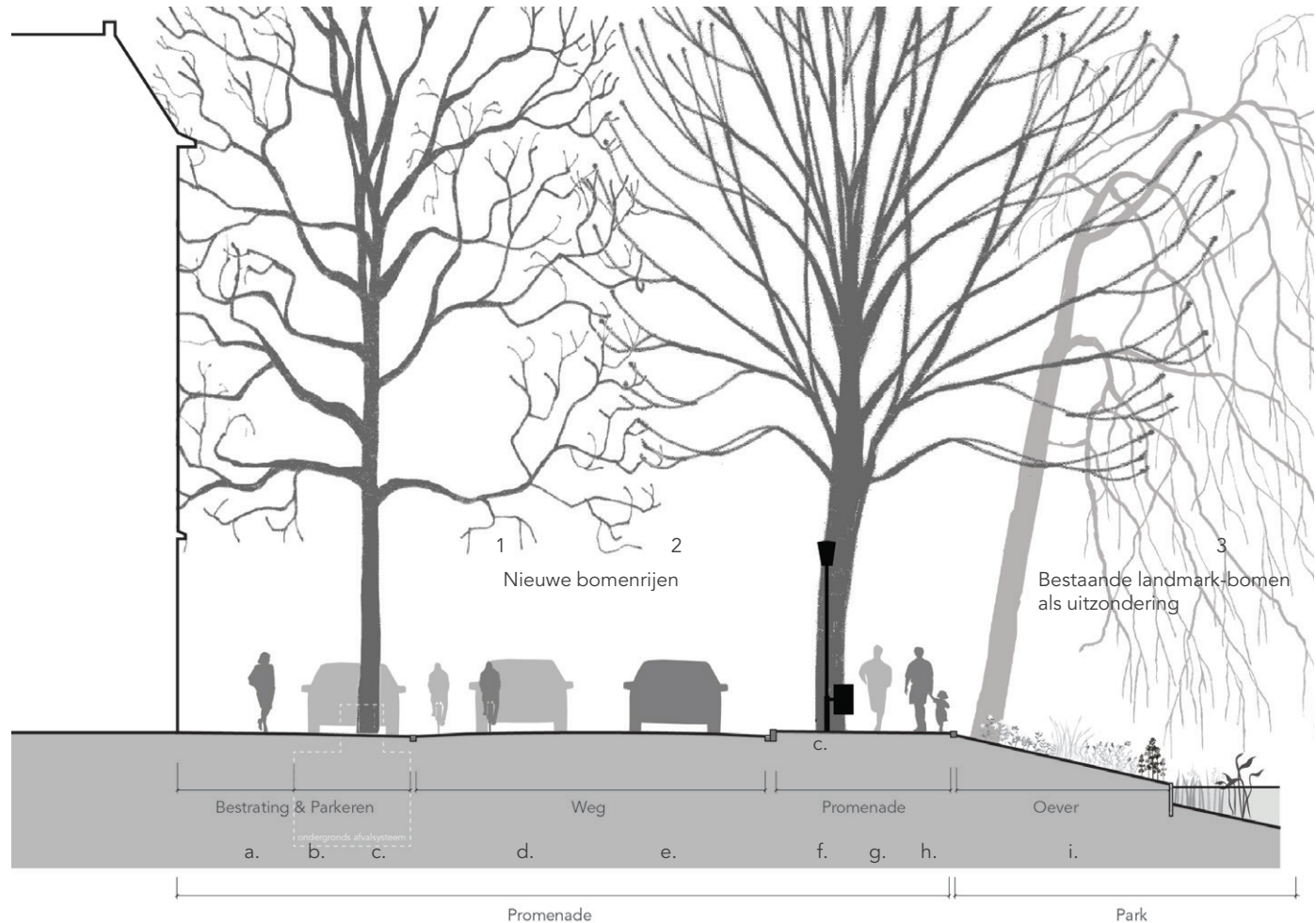
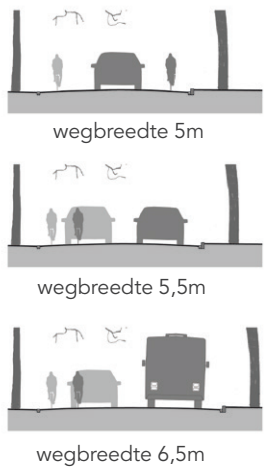

Straatverlichting een banken tussen de bomen

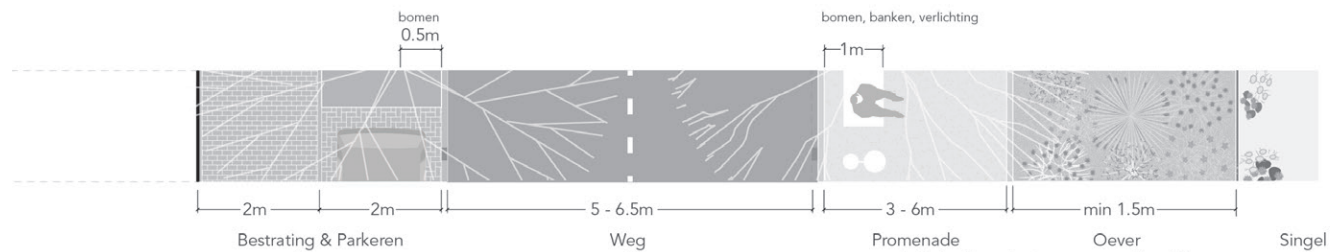

Representatieve uitsnede van de promenade buiten de singels

- a. De breedte van de klinkerverharding is altijd 4m. Als er minder dan 3,5m ruimte is, vervalt de bomenrij
- b. De eerste bomenrij langs de gevels moet op minimaal 0,5m van de rand van de weg worden gesitueerd, en minimaal 3,5m van de gebouwen
- c. In de lengterichting is tussen de bomen ruimte voor minimaal 2 parkeerplekken
- d. De asfaltweg is minimaal 5 en maximaal 6,5 meter breed, afhankelijk van de functie
- e. In het profiel varieert de ruimte tussen de bomen, afhankelijk van de breedte van de weg
- f. De halfverharde voetgangerszone is minimaal 3 en maximaal 6 meter breed
- g. De afstand van de bomenrij tot aan de rijweg is altijd 1 meter
- h. Straatverlichting, banken en prullenbakken staan eveneens op 1 meter afstand van de rijweg
- i. Beplante oeverhellingen variëren in breedte

Maatgeving van de promenade

Materialisering van de promenade

Maat en materiaal van de promenade

Eén standaardprofiel

De promenade vormt een eenduidige en herkenbare begrenzing van de Leidse binnenstad. Het standaardprofiel dat hiervoor is ontwikkeld, moet overal aan de buitenkant van de singels zo dicht mogelijk worden benaderd. Om overal toepasbaar te zijn, heeft het profiel een aantal vaste en een aantal flexibele maten, met een minimum en een maximum. Deze staan hiernaast weergegeven.

Als er niet genoeg ruimte beschikbaar is om de minimummaten te realiseren, moet worden onderzocht of het mogelijk is om het profiel te verbreden richting de singels. Als dit niet mogelijk is, moeten de buitenste bomenrij en/of de parkeerstroken herschikt worden. Te allen tijde wordt vastgehouden aan een groene oever, behalve op plekken waar nu al een harde kade is.

De rijbaan wordt in asfalt uitgevoerd en de voetgangerszone langs het water in compacte halfverharding. Tegen de woningen aan wordt een grijze steen toegepast, die qua kleur aansluit

op de trottoirs in de omgeving. Meubilair (lantaarnpalen, banken, vuilnisbakken) wordt zoveel mogelijk in een lijn geplaatst met de binnenst rij bomen. Ook incidentele objecten kunnen op deze lijn worden geplaatst.

Gefaseerde aanleg

De aanleg van de promenade wordt per wegdeel (van brug tot brug) uitgevoerd, en vindt plaats op het moment dat de bestaande bestrating aan vervanging toe is, of als zich een andere mogelijkheid voor herinrichting voordoet.

Ontwerpregels

- overal moet het profiel voldoen aan het standaardprofiel

- als er niet genoeg ruimte is, verbreedt het profiel richting het water of vervalde de buitenste bomenrij. Er is altijd een groene oever

- verhardingen bestaan uit asfalt, halfverharding en baksteen. Al het meubilair wordt in één lijn met de bomen geplaatst en is conform het handboek openbare ruimte

- de aanleg gebeurt gefaseerd van brug tot brug, als de oude bestrating aan vervanging toe is, of een andere mogelijkheid voor herinrichting zich aandient

Gebod: 1, 9, 10

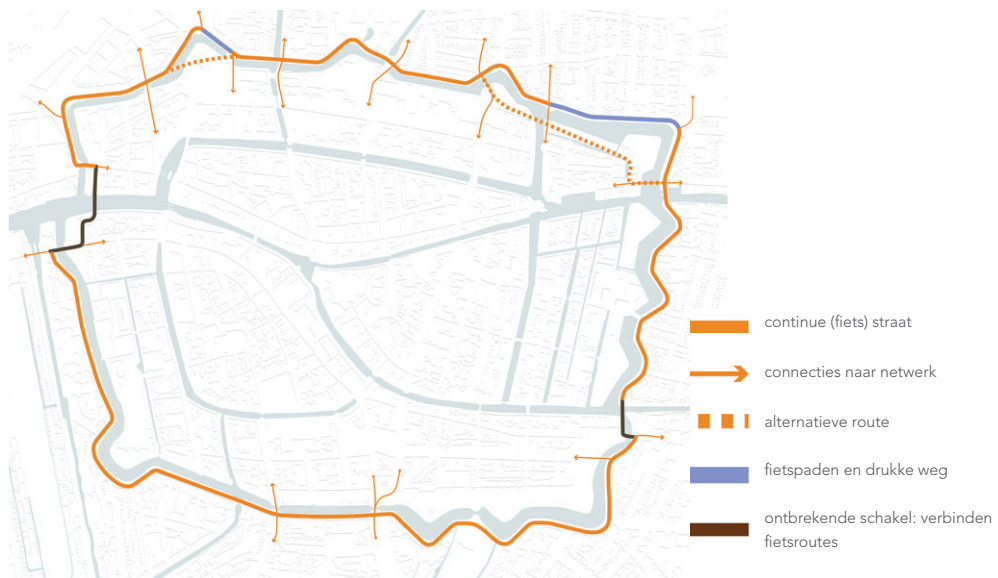
De promenade maakt de grens van de binnenstad zichtbaar

Bomen en verlichting op een lijn

Voetgangers

Fietsers

Verbindingen

Om de ambitie van een doorgaande ring in het regionale routenetwerk waar te maken, moet worden geïnvesteerd in de versterking van verbindingen en zwakke schakels.

Schakels

Waar de promenade kruist met een andere weg, zorgt een verhoogde kruising voor een gelijkwaardige voorrangssituatie van beide kanten en remming van de snelheid van de automobilisten.

Op twee punten wordt de ronde van 6,5 kilometer onderbroken en kan het profiel van de promenade niet worden doorgezet: tussen het Noordeinde en de Morspoort in het westen en tussen de Hoge Rijndijk en het Utrechtse Veer in het Oosten. Op deze punten wordt de kortst mogelijke verbinding in zoveel mogelijk dezelfde verhardingen uitgevoerd als de promenade, zodat men intuïtief de juiste route neemt.

Bewegwijzering voor regionale routes

De doorgaande waterroute van de singel wordt momenteel nog onderbroken door een dam en watertemperatuurbuffer bij de elektriciteitscentrale. Binnen enkele jaren worden hier wijzigingen in voorzien, waarna het mogelijk wordt de dam te verwijderen, zodat het mogelijk wordt het singelcircuit compleet te maken.

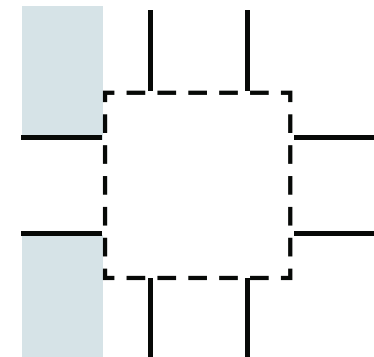
Borden

Regionale routes die aansluiten op de promenade, worden gemarkeerd met bewegwijzering. Dit is een uitzondering op de regel van zo weinig mogelijk borden: deze wegwijzers helpen juist te realiseren hoe dicht het Singelpark bij de duinen, het strand, de landgoederen, de meren en het Groene Hart ligt.

Ontwerpregels

- verbinden van de zwakke schakels (zie pagina 74, onderste kaart)
- doortrekken van de verharding op de twee punten waar het promenade-profiel niet kan worden doorgezet
- dam in de singel opheffen
- verbindingen met regionale routes markeren met bebording

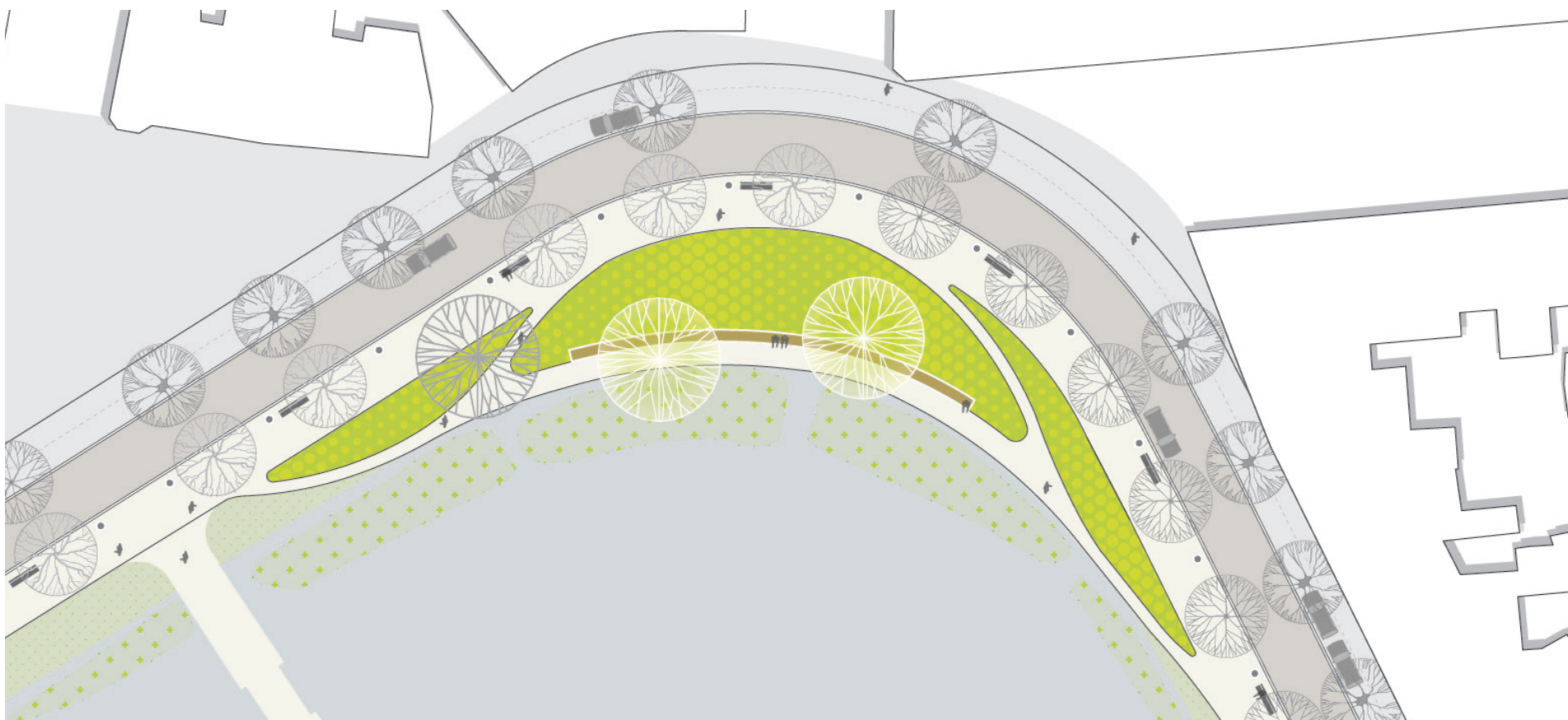
Gebod: 1, 2, 3

Verhoogde kruising

Doorsnede van een echotuin

Detail van een echotuin

Echotuinen

Echotuinen

Tegenover de bolwerken verbreden de ruimte van promenade en het water zich. Vanaf dit punt heb je het meest interessante uitzicht, richting het bolwerk en over het water. Dit is de plek waar de oever zich verbreedt tot een echotuin, met zitplaatsen dicht bij het water. Om het uitzicht te optimaliseren, worden de tuinen vrij gemaakt van alle soorten aanlegsteigers voor boten.

Paden naar het water

De echotuinen hebben paden die geleidelijk naar het water leiden, zodat ze zo mogelijk ook goed toegankelijk zijn voor ouderen en gehandicapten. Om zoveel mogelijk ruimte voor bijzondere beplanting over te houden, zijn de paden zo smal mogelijk, tussen 0,8 en 1,5 meter. Voor de paden wordt dezelfde halfverharding gebruikt als voor de promenade. In het midden van de waterbocht grenst het pad direct aan het water. Dit is waar een lange bank wordt geplaatst, met genoeg ruimte voor een groep mensen, of drie stelletjes. Op het niveau van de

promenade worden ter hoogte van de echotuin geen banken geplaatst om de ruimte zo open mogelijk te houden.

Speciale beplanting

De echotuinen worden beplant met vaste en gezaaide planten, die passen bij het karakter van de bolwerken aan de overzijde van het water – niet door ze letterlijk te kopiëren, maar door een beplanting te kiezen die in het verlengde ervan ligt. De groene ruimte kan visueel worden vergoet door de eerste twee meter van het water gedeeltelijk te beplanten met waterplanten. Een paar visgebieden moet worden vrijgehouden van waterplanten.

Op veel plekken kunnen de echotuinen nu al gerealiseerd worden; de aanleg hiervan hoeft niet te wachten totdat de promenade in zijn geheel kan worden aangelegd.

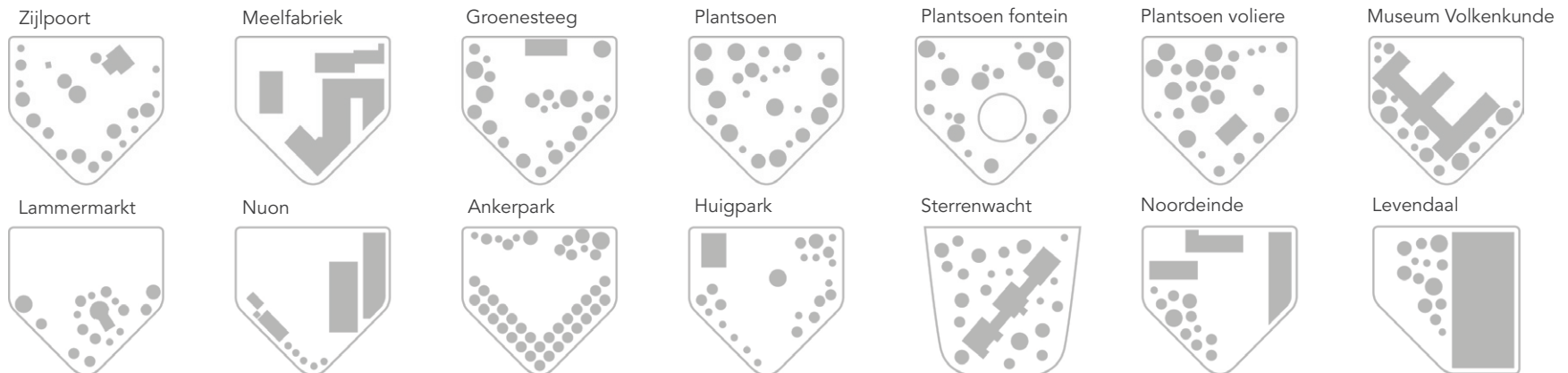
Ontwerpregels

- tegenover elk bolwerk ligt een echotuin, met vrij uitzicht over het water en het bolwerk, vrij van aanlegsteigers.

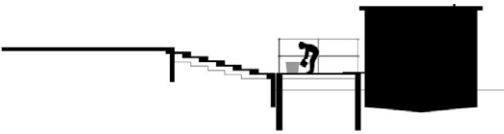
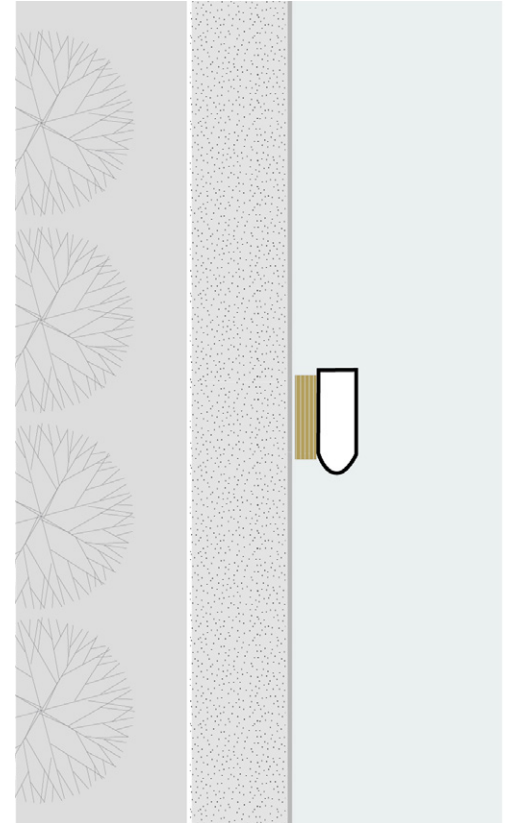
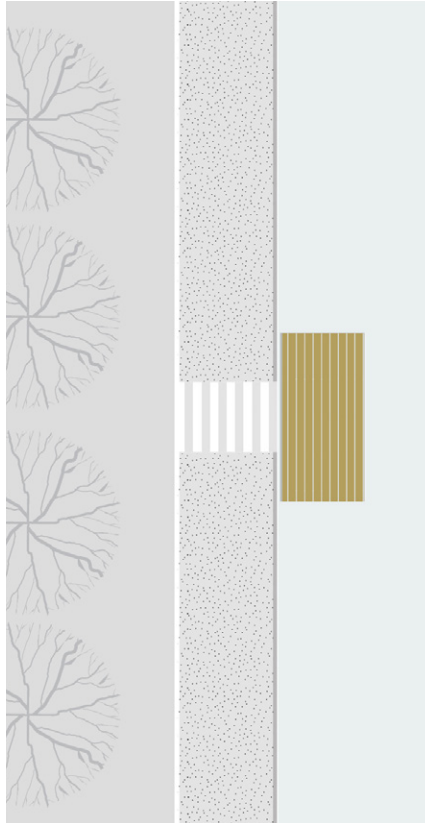
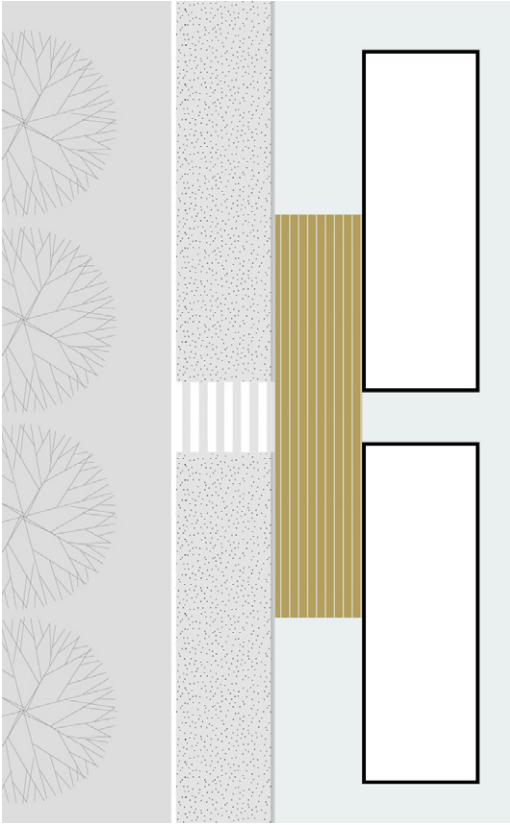
- echotuinen bieden toegang tot de waterkant en zitplekken met uitzicht op de singels en de monumenten aan de overkant.

- echotuinen worden gemarkeerd door speciale beplanting, zowel op land als in het water, die een echo vormt van de beplanting aan de overkant

Gebod: 1, 2, 4, 7, 8, 9

Ruimtelijke variatie van de 14 bolwerken

Steiger voor woonboten

Aanlegsteiger voor watertaxi's

Privésteiger

Aanlegsteigers

Boten en sloepen horen in het beeld van de Leidse singels, maar leiden op sommige plekken tot verrommeling, ontoegankelijkheid van de oever en verbreking van het contact met het water. Daarom moeten de boten deels worden geherpositioneerd langs de singels en worden voorzien van gestandaardiseerde steigers.

Steigers voor woonboten

Steigers voor woonarken worden op zo'n afstand van elkaar geplaatst, dat er voldoende ruimte over blijft om tussen de boten door te kijken. De steigers zijn verbonden met de promenade door een trap en bieden plek aan één of twee woonboten. Ze zijn groot genoeg om te kunnen functioneren als een semi-private ruimte voor de bewoners van beide woonboten. Tussen de twee aangelegene woonboten blijft een opening, zodat er vanaf de toegangstreden zicht is op de singel. Woonbooteigenaren kunnen hun eigen ligplaats en trap verpersoonlijken. De oevers en de promenade blijven volledig openbaar.

Ligplaats woonboot als semi-privaat terras

Aanlegsteigers voor watertaxi's

Voor watertaxi's worden kleine aanlegsteigers voorzien, groot genoeg om groepen passagiers op te verzamelen en te laten wachten. Comfortabele banken dienen voor wachtende mensen of vissers als de watertaxi niet gaat.

Privésteigers

Voor privésteigers wordt één standaard bouwtekening vervaardigd, die als model geldt voor alle steigers. De steiger is zo klein mogelijk en heeft geen trap naar de promenade. Hetzelfde type steiger kan worden gebruikt voor vrije ligplaatsen.

Ligplaats watertaxi als openbare ontmoetingsplek

Private ligplaats als intieme ontmoetingsplek

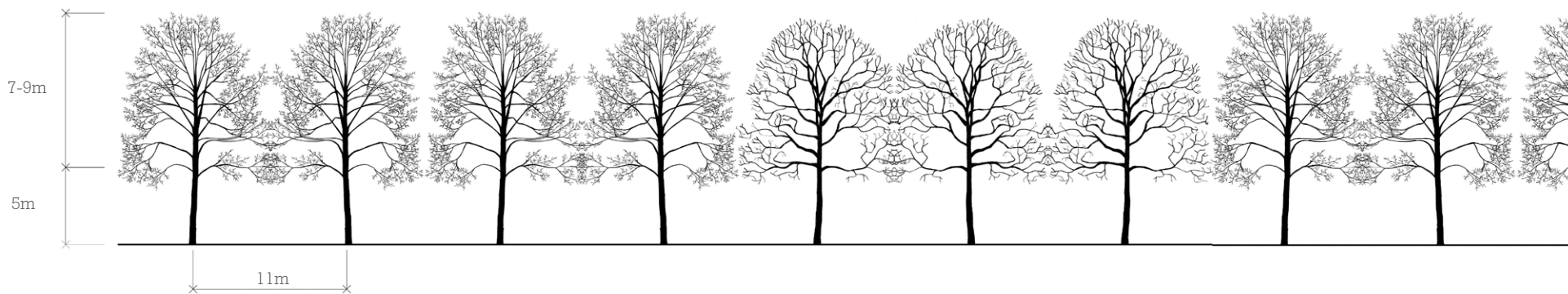
Ontwerpregels

- boten en sloepen worden herverdeeld over de singels
- steigers voor woonarken worden toegevoegd en bieden plek als privéruimte; op de oevers van de singel zijn privétuinen van woonboten niet toegestaan, omdat deze de visuele relatie tussen de promenade en het water verbreken
- watertaxiplaatsen worden voorzien van banken voor passagiers en anderen
- privésteigers kunnen worden gebouwd met een zelfbouwmodel; in dezelfde uitvoering worden ook tijdelijke aanlegplekken gemaakt
- De verschillende steigers zijn familie van elkaar

Gebod: 1, 2, 8, 9

Detail van de promenade toont dubbele bomenrij en een laag van landmark bomen. De buitenste rij volgt het ritme van de binnenste rij, maar kan variëren afhankelijk van de parkeerintensiteit en verkeer

Groepen bomen - verschillende soorten, gelijke grootte, ronde vorm en gelijke groeisnelheid

Beplanting van de promenade

Dubbele bomenrij

Op de promenade wordt aan weerszijden van de rijbaan een bomenrij geplant. Voor de positie van de bomen geldt het getekende profiel als de standaard. In de lengterichting staan de bomen zover uit elkaar dat er visueel contact blijft tussen de gevels en het water van de singels. Langs de gehele 6,5 kilometer wordt continuïteit nagestreefd. De nieuwe bomen moeten daarom overall dezelfde eindgrootte en -vorm bereiken. Maar het mag geen monocultuur worden: die is kwetsbaar voor ziekten. Variatie in schors, takken en bladeren voegt juist kwaliteit toe. Op korte afstand van elkaar kunnen meerdere soorten worden gebruikt. Ook de linker en de rechter bomenrij mogen van een andere soort zijn. Alle bomen moeten enkelstammig zijn, worden opgekroond tot 5 meter, goed tegen verharding en strooizout kunnen en uiteindelijk een hoogte van 15 a 20 meter bereiken. Daarom is het belangrijk dat ook de bomen tussen de parkeervakken voldoende wortelruimte krijgen. Soorten als esdoorn, es, plataan en iep komen hiervoor in aanmerking.

Gazon met bloemen in de zomer

Fasering

De bomen worden niet in één keer aangeplant: pas als het merendeel van de bestaande bomen aan de buitenzijde aan vervanging toe is, kan een deel van de dubbele bomenrij worden aangeplant. De transformatie kan gefaseerd per wegdeel plaatsvinden en valt idealiter samen met de herbestrating.

Mooie en gezonde exemplaren blijven vanzelfsprekend staan en vormen zo de uitzondering op de regel: deze individuele bomen onderbreken het ritme en worden vergezeld van zitgelegenheid.

Oeverbeplanting

De oeverbeplanting mag in de zomer bloemrijk en natuurlijk zijn. Ook aan deze zijde van het water kunnen bewoners door middel van participatief onderhoud zelf de ruimte vormgeven. Hoe dit in gang kan worden gezet, wordt in het hoofdstuk Participatief Onderhoud verder uitgelegd.

Gemaaide oevers in de rest van het jaar

Ontwerpregels

- aan weerszijden van de rijweg wordt een uniforme bomenrij geplaatst, die bestaat uit meerdere soorten

- de aanplant van de bomenrijen wordt gefaseerd per wegdeel, als herinrichting noodzakelijk is of als de bestaande bomen aan vervanging toe zijn

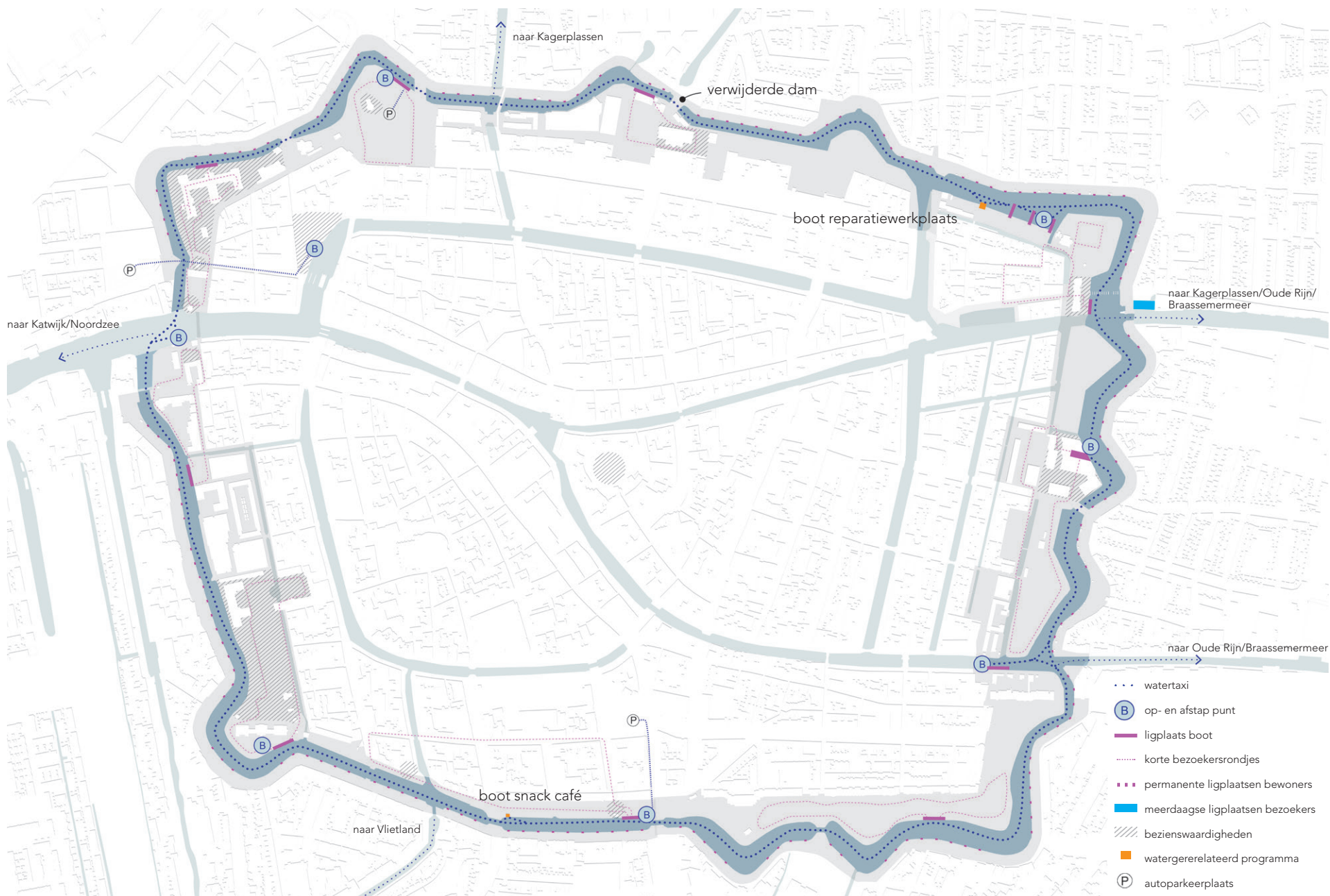
- als uitzondering op de regel worden enkele mooie bomen behouden

- oeverbeplanting is in de zomer bloemrijk en natuurlijk. In de rest van het jaar is het gazon gemaaid

Gebod: 1, 3, 4, 10

Dubbele bomenlaan

Vaarstructuur

Gebruik van de promenade

De activiteiten op de promenade en op het water draaien voornamelijk om beweging en de onderbreking daarvan: wandelen en zitten, fietsen en stallen, varen en aanmeren, autorijden en parkeren. De promenade moet hier optimaal voor worden ingericht.

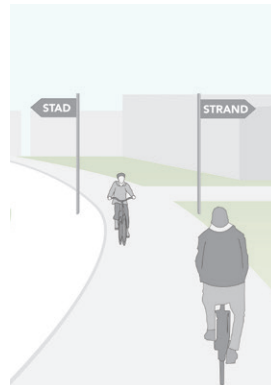
(Hard-)lopen en zitten

De compacte gravelverharding zorgt voor een goede ondergrond voor hardlopers en wandelaars. 6,5 kilometer is een ideale afstand om te hardlopen: sportieve evenementen zoals de Singelloop kunnen vaker plaatsvinden. In de verharding kan een eenvoudig sensorcircuit worden aangebracht, waarmee hardlopers hun rondetijden kunnen meten.

Op regelmatige afstand staan banken, in het verlengde van de bomenrij en rondom de landmark-bomen die her en der staan. Daarnaast is er de mogelijkheid om meer afgezonderd in de echotuinen of op de watertaxisteigers te zitten. Deze plekken kunnen worden vergezeld door voederschalen voor vogels, permanente hengelsteunen of verrekijkers.

Wandelen, joggen en de hond uitlaten

Fietsen

Vissen

Landmark bomen als ontmoetingsplek

Fietsen en skaten

Het asfalt van de rijbaan is geschikt voor fietsers en skaters. Behalve op de paar stukken waar de maximumsnelheid nog tijdelijk 50 km/u is, worden er geen aparte fietsstroken gemarkeerd. Voor de drukste delen van de route is binnen de singels een tweede route om de drukte te vermijden.

Watergebonden activiteiten

De promenade is de belangrijkste ontsluiting voor mensen die willen gaan varen, vissen of schaatsen. Daarom worden de echotuinen en toegankelijke aanlegsteigers gelijkmatig verspreid over de hele promenade.

Autorijden en parkeren

Autoverkeer is onderdeel van de promenade. Wel wordt gezocht naar mogelijke ingrepen om de snelheid zo veel mogelijk af te remmen en wordt per bouwblok onderzocht of en hoe parkeerplaatsen herschikt of eventueel verplaatst kunnen worden.

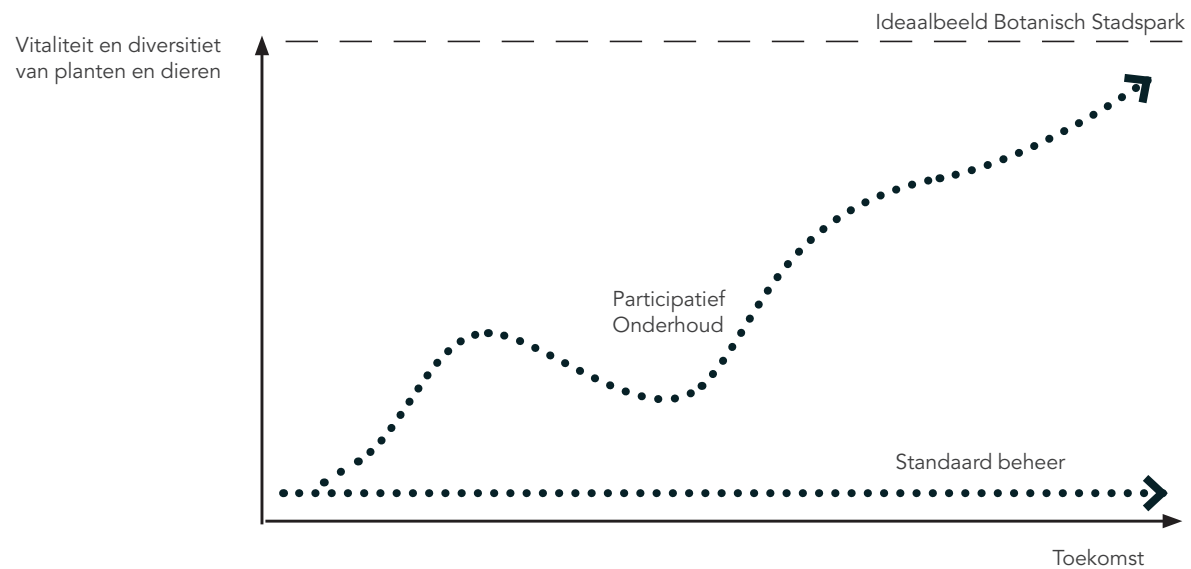
Ontwerpregels

- de maximum snelheid is 30 km per uur
- de promenade wordt optimaal ingericht voor alle vormen van beweging en de onderbreking daarvan
- een gravelstrook is ideaal voor hardlopers en wandelaars
- op de promenade en aan het water staan op regelmatige afstand banken
- door het asfalt is de rijbaan goed te gebruiken door fietsers en skaters
- voor watergebonden activiteiten worden steigers en echotuinen gelijkmatig verdeeld over de promenade
- autoverkeer is onderdeel van de promenade. Wel wordt onderzocht of en hoe parkeerplaatsen kunnen worden herschikt of verplaatst

Gebod: 1, 2, 3, 6, 8, 10

PARTICIPATIEF ONDERHOUD

Onderzoek en educatie

Training

Beheer onder toezicht

Seizoensevenementen

Eigen initiatieven

Sponsoring

Participatief Onderhoud

Dynamisch proces

Het conventionele onderhoud, dat vaak weinig onderscheidende beplantingsbeelden oplevert, kan in het Singelpark op veel plekken worden vervangen door een meer dynamisch onderhoudsproces, dat voor een groot deel door vrijwilligers wordt uitgevoerd. Met de veranderingen in het jaarlijks onderhoud kan zonder veel meerkosten binnen een paar jaar een grote verandering in de parken tot stand komen. Monotone grasvlakken kunnen worden omgevormd tot soortenrijke weides en nieuwe betekenisvolle plekken kunnen ontstaan in voorheen anonieme ruimtes. Participatief onderhoud is afhankelijk van de energie van bewoners, die niet altijd gegarandeerd kan worden. Daarom is het belangrijk dat het altijd mogelijk is om terug te vallen op conventioneel beheer.

Geen eindbeeld, wel een richting

Participatief onderhoud betekent dat bewoners zelf invloed hebben op hoe de ruimte wordt onderhouden en dus hoe deze er uit gaat zien. Burgers krijgen meer invloed op hun omgeving en het resultaat van hun werkzaamheden is zichtbaar. Dat betekent ook dat het eindbeeld niet van tevoren vaststaat. Wel geldt het ideaal van een botanisch stadspark, zoals beschreven wordt in dit beeldkwaliteitsplan, als richtinggevend voor de beheerplannen.

Participatief onderhoud betekent behalve invloed krijgen ook verantwoordelijkheid nemen en meedoen in het beheer en onderhoud.

Organisatie en onderwijs

Voor een succesvol resultaat is een goede organisatie nodig. Het vereist een goede samenwerking tussen de gemeente en bewoners. Er zullen plannen voor beheer en nieuwe aanplant moeten worden opgesteld en de uitvoering ervan moet worden gepland, gecoördineerd en uitgevoerd. Een team van ervaren hoveniers zal vrijwilligers moeten begeleiden in hoe planten onderhouden moeten worden en plantenkennis bijbrengen. Nieuwe initiatieven en ideeën moeten worden afgestemd met de bestaande plannen. Het juiste gereedschap zal ter beschikking moeten worden gesteld. Door al de noodzakelijke investeringen in onderwijs, training en het opstellen van plannen zal participatief onderhoud niet per definitie goedkoper zijn dan conventioneel beheer.

Sociale activiteit

Ook is het gemeenschappelijke onderhoud een belangrijke sociale activiteit: het is iets dat je met elkaar doet.

Opgaves

- participatief onderhoud wordt in grote delen van het Singelpark door bewoners opgezet om het beplantingsbeeld te verrijken
- bewoners hebben meer invloed op en verantwoordelijkheid voor het uiterlijk van de openbare ruimte, waarbij het beeldkwaliteitsplan de leidende basis is
- om participatie in beheer goed te laten verlopen, moet worden geïnvesteerd in organisatie en onderwijs
- rondom het participatief onderhoud kunnen bewoners sociale activiteiten organiseren

Gebod: 4, 6, 7, 8

DE ZEVEN SINGELGEBIEDEN